

ВІДГУК
офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента
Кузьменко Галини Іванівни
на дисертаційну роботу Петрової Марії Геннадіївни
"Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами
сільськогосподарських підприємств",
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі управління та адміністрування
за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дисертації

Невизначеність та мінливість політичного, економічного та соціального середовища, непродумані зтяжні реформи, а також застарілі технології призвели до того, що агропромисловий комплекс України знаходиться у глибокій кризі. **В** цих умовах особливий занепад спостерігається на підприємствах м'ясопродуктового та молокопереробного підкомплексів. Більшості таких підприємств притаманні невиконання, або збої у виконанні планів, значні збитки, втрата ефективності. Це призводить до їх неплатоспроможності та банкрутства, а отже загрожує продовольчій безпеці країни.

Не в останню чергу зазначені вище проблеми сільськогосподарських підприємств виникають через низьку ефективність та неадекватність управлінських рішень, що приймаються. Неякісні управлінські рішення призводять до значних втрат, внаслідок чого фінансова результативність суб'єктів господарювання знижується, про що свідчить висока питома вага збиткових підприємств - 30-40% їх загальної кількості.

За таких умов, нагально необхідним є пошук нових підходів до розв'язання проблеми підвищення результативності менеджменту на сільськогосподарських підприємствах. З цією метою, закордонними фахівцями досить тривалий час використовується система контролінгу, а практика діяльності підприємств багатьох розвинених країн підтверджує ефективність її застосування. **В** Україні процес запровадження процедур контролінгу в управлінні фінансами як окремого блоку фінансового менеджменту підприємств аграрного сектора економіки триває вже деякий час і набуває дедалі більшого значення та розповсюдження. Проте цей процес є достатньо складним, трудомістким та фрагментарно розробленим в методичному плані. Очевидним також є той факт, що процедури виробничого, операційного та фінансового менеджменту повинні бути зорієнтовані на безупинне нарощування ринкової вартості аграрного бізнесу, максимально повне задоволення потреб споживачів продукції, гарантоване забезпечення стабільного нарощування чистих потоків грошових коштів від операційної діяльності з врахуванням сезонних коливань ринкової кон'юнктури.

Враховуючи вищезазначене, тему дисертаційної роботи Петрової Марії Геннадіївни "Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств", слід визнати актуальною, а напрям дослідження таким, що потребує схвалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Виконання дисертаційного дослідження Петрової Марії Геннадіївни тісно пов'язане з планами наукових робіт Центральноукраїнського національного технічного університету, зокрема з темами: "Фінансове забезпечення розвитку аграрних підприємств" (номер державної реєстрації 011711001125, 2017 р.), "Управління фінансами суб'єктів господарської діяльності" (номер державної реєстрації 0115Ш03185, 2015 р.), "Дослідження впливу ризиків на показники ефективності діяльності виробничо-збутових систем в умовах нестабільного середовища" (номер державної реєстрації 0120Ш02149) та "Стратегічне програмування розвитку мезоекономічних систем в структурі національної економіки" (номер державної реєстрації 011711001291, 2020 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки та пропозиції, що знайшли відображення в дисертації Петрової Марії Геннадіївни на тему "Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" повною мірою досліджені та обґрунтовані, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень забезпечується: вивченням дисертанткою значного обсягу наукових джерел з економічної теорії, менеджменту, економіки підприємства, зокрема, наукових праць, присвячених дослідженням сутності контролінгу в системі менеджменту підприємств реального сектору вітчизняної економіки та особливостям побудови системи контролінгу в управлінні фінансами на засадах менеджменту витрат виробництва продукції; використанням сучасних методів дослідження (діалектичного, аналізу, синтезу і наукової абстракції, узагальнення та класифікації, порівняльного і статистичного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, індексного методу і методу групування, інтегрального оцінювання, системно-структурного аналізу, комплексного технологічного та техніко-економічного обґрунтування управлінських рішень); апробацією наукових результатів на наукових конференціях; публікаціями отриманих наукових результатів в періодичних наукових виданнях, а також використанням сучасної інформаційної бази, що включає законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичну інформацію центральних органів виконавчої влади, офіційні дані Державної служби статистики України, звітні матеріали базових сільськогосподарських підприємств.

Достовірність та об'єктивність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується як належним рівнем теоретичного обґрунтування, проведеного на основі вивчення та аналізу праць вітчизняних і зарубіжних вчених, так і логічним зв'язком з поставленою метою і основними завданнями.

Сформована здобувачкою мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи та з дотриманням наукової логіки трансформується в систему поставлених і вирішених в роботі наукових завдань. Поставлені завдання структурно та логічно узгоджені між собою, а їх кількість достатня для всебічного розкриття теми дисертації у відповідності до визначеної мети. Зміст дисертаційної роботи відповідає назві теми та засвідчує завершеність дослідження.

Зміст дисертації та опубліковані наукові праці свідчать про ґрунтовне опрацювання авторкою проблематики дослідження, особисто отримані результати містять наукову новизну, мають практичну цінність і відображають її авторський внесок у дослідження питань управління фінансами сільськогосподарських підприємств із застосуванням удосконалених процедур контролінгу.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Петрової Марії Геннадіївни визначається сукупністю наукових положень, висновків і рекомендацій теоретичного, методичного і практичного характеру, спрямованих на вирішення проблеми удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств.

До найважливіших результатів даного наукового дослідження, які характеризуються науковою новизною та мають важливе значення для науки і практики, можна віднести наступні.

1. Запропоновані дисертанткою теоретичні положення щодо визначення сутності поняття "контролінг в управлінні фінансами" (стор. 58), що на відміну від фінансового контролінгу у системі виробничого менеджменту, розглядається у якості інтеграційної моделі нарощування ринкової вартості підприємства та забезпечення сталого розвитку виробництва внаслідок запровадження системи заходів щодо підвищення ефективності виконання технологічних операцій. Метою реалізації цих заходів є стандартизація, стабілізація та нормалізація бізнес-процесів у напрямі "знизу доверху", забезпечення помірною рівня інвестицій, гарантування послідовного проходження стадій циклу реального інвестування як кінцевої мети формування фінансової стратегії та політики виробничого підприємства, орієнтація на процеси прийняття зважених управлінських рішень, максимально повне задоволення інтересів стейкхолдерів, оптимізація ризиків операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

2. Відзначаються логічністю та науковою обґрунтованістю економіко-організаційні засади запровадження контролінгу в управлінні фінансами (стор. 73) як підсистеми оперативного регулювання сукупності бізнес-процесів, структурованої сукупності принципів нарощування ринкової вартості підприємства з акцентом на координуванні та управлінні за відхиленнями від

стандартизованих прямих витрат заощадливого виробництва продукції, гарантованого досягнення ринкової мети господарювання на основі запровадження системи бюджетування, нормативного аналізу управлінської звітності як комплексу практичних дій у сфері менеджменту витрат на обсяг реалізованої продукції на засадах системності, єдності методів для різних рівнів управління та стадій життєвого циклу, забезпечення стандартів якості, неприпустимості надлишкових витрат та оперативному застосуванню методів їхнього усунення у випадку виникнення, удосконалення інформаційного супроводу бізнес-процесів.

3. Дисертантка обґрунтовує методичні положення щодо адаптації методик управлінського обліку сукупних витрат на реалізовану продукцію у межах реалізації методів і засобів операційного менеджменту діяльності центрів виробничої та фінансової відповідальності до системи контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарського підприємства (стр. 78, стор. 155). Це, на думку дисертантки, озброює власників бізнес-процесів інструментами попереджувального управління повною цільовою собівартістю продукції, дозволяє залучати до управлінської практики методи формування прибутку від профільної діяльності із використанням ефекту операційного важеля, користатись, з метою нарощування позитивного потоку грошових коштів, об'єктивними закономірностями динамічної диспозиції параметрів в системі зв'язків "витрати - обсяг діяльності - прибуток", планувати маржинальні показники в рамках реалізації концепції нарощування граничної продуктивності витрат факторів виробництва.

4. Вагомим здобутком авторки є розроблений нею механізм адаптації методик менеджменту витрат центрів виробничої та фінансової відповідальності за реалізацію бізнес-процесів вирощування продукції тваринництва до системи контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарського підприємства на основі імплементації до комплексу прийомів управлінського регуляторного впливу інноваційних інструментів процесно орієнтованого управління з чітким розмежуванням головних ознак функціонування бізнес-середовища, місії та мети корпоративної діяльності, основоположної управлінської концепції, пріоритетної сфери та набору інструментів управлінського впливу (стор. 154). Такий підхід вимагає чіткого врахування вимог підвищення рівня гнучкості виробництва, його орієнтування на урізноманітнення випуску продукції невеликими партіями, виживання, зростання та розвитку за досягнення необхідного рівня рентабельності, запровадження принципів інтегрованого корпоративного менеджменту, інженерії вартості.

5. Достатньо аргументованими є пропозиції щодо переформатування змісту чинних підходів до формального та аналітично дезінтегрованого оцінювання умов зовнішнього (мезоекономічного) середовища формування фінансових результатів діяльності та встановлення усереднених параметрів впливу особливостей регулювання потоків грошових коштів на фінансовий стан сільськогосподарських підприємств, які нині здійснюються переважно державними підприємствами та установами (підрозділ 2.2). Переконливими є

висновки здобувачки що це дозволить максимально використовувати можливості прийняття ефективних рішень про підвищення рівня фінансової стійкості аграрних підприємств, нормалізації індикаторів оцінювання їх фінансового стану, адекватно ідентифікувати показники фінансової стабільності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності продукції, активів та фондів, інтегрувати перелічені показники до системи контролінгу в управлінні фінансами, розширювати перспективи та горизонти оцінювання можливостей підвищувати рентабельність господарської діяльності.

6. Заслужують на увагу визначені здобувачкою напрями удосконалення регуляторно-координуючої управляючої системи інформаційного забезпечення, аналізу, планування та внутрішнього контролю грошових потоків заощадливого виробництва, які дозволяють інтегрувати елементи розрізненого калькулювання витрат на отримання валового доходу від реалізованої продукції до послідовності прогностичного моделювання цільової ціни, обсягів продаж та валового (маржинального) прибутку підприємства з промислового вирощування продукції тваринництва за концепцією контролінгу в управлінні його фінансами (підрозділ 3.2). Також зазначені напрями дозволяють збагатити практику господарювання інноваційними методами виробничого, операційного та фінансового менеджменту, орієнтувати розрахунки цільової собівартості кінцевої продукції на заплановану ціну та очікувану прибутковість продажів, розробляти технологічно обґрунтовані спеціальні програми обліку затрат на виробництво з метою постійного та покрокового зниження собівартості продукції.

7. Дисертантка наводить методичне обґрунтування пропозицій щодо регулювання сезонних коливань чистого потоку грошових коштів як центрального блоку контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарського підприємства (підрозділ 3.3). Ці пропозиції моделюють ситуативну зміну співвідношення між показниками зовнішнього для підприємства сезонного ринкового попиту, а також контрольованих ним обсягів продажів, постачань виробничих ресурсів та стану їхньої оплати, запасів товарно-матеріальних цінностей, вільних залишків грошових коштів, рівня дебіторської та кредиторської заборгованості у короткотерміновому періоді діяльності.

За вищевикладеним можна дійти висновку, що дисертаційна робота Петрової М.Г. є вагомим внеском у вирішення важливої науково-прикладної проблеми удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств. Впровадження її результатів сприятиме покращенню фінансових результатів суб'єктів господарювання, нарощенню ринкової вартості аграрного бізнесу, максимально повному задоволенню потреб споживачів продукції, гарантованому забезпеченню стабільного нарощування чистих потоків грошових коштів від операційної діяльності та у підсумку забезпечити продовольчу безпеку України.

Зміст та завершеність дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Петрової М.Г. охоплює широке коло питань, які знайшли своє відображення у структурі та змісті дисертації. Дисертаційне дослідження складається з трьох розділів, які комплексно розкривають досліджувану проблематику, мають логічну структуру та містять змістовний характер.

У вступі викладена актуальність теми, мета, завдання, методи дослідження, наукова новизна, практичне значення та апробація результатів дослідження.

У першому розділі "Теоретико-методичні засади контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" визначено поняття контролінгу та його характерні особливості, проаналізовано сучасні напрямки розвитку концепцій контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств, показано відмінності контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств від контролінгу як засобу фінансового менеджменту. Показано яке місце у системі контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств займають теоретичні основи та практичні засади менеджменту витрат на виробництво продукції.

Такий підхід є обґрунтованим і дозволив показати, що контролінг в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств зосереджено на управлінні витратами у сфері виробництва та реалізації продукції, встановленні вартісних критеріїв ключових показників результативності їхнього здійснення, оцінюванні доцільності і коригуванні розміру та рівня ефективності з метою гарантованого забезпечення реалізації головної мети діяльності (місії підприємства) у стратегічній перспективі.

У другому розділі "Сучасний стан та галузеві особливості запровадження контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" на основі проведеного оцінювання фактичного випуску продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств України, а також дослідження динаміки змін загальних посівних площ та обсягів виробництва (валових зборів) рослинницьких культур дисертанткою зроблено висновок про те, що галузь протягом періоду спостереження розвивалась динамічно та передбачувано, хоча протягом окремих років зафіксовано значні відхилення/коливання очікуваних зборів продукції.

Розробки дисертаційної роботи також ґрунтуються на аналізі економічних рахунків утворення доходу сільського господарства України, що демонструють динаміку та ланцюгові залежності обсягів валової доданої вартості, чистої доданої вартості, факторних доходів, чистого поточного прибутку/змішаного доходу від параметрів галузевого випуску, проміжного споживання, споживання основного капіталу, податків та субсидій на виробництво, рівня оплати праці найманих працівників.

Дисертантка показує, що стратегічним завданням служби контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств за ринкових умов

господарювання є досягнення конкурентоспроможних параметрів виробництва засобами ефективного використання ресурсів на основі динамічних стандартів заощадливого виробництва. Від ступеня відповідності останніх реальному стану витрат ресурсів та забезпеченні їхнього швидкого коригування залежить успішність пристосування підприємства до макроекономічного та мезоекономічного середовища діяльності, а також регулярних сезонних коливань ринкової кон'юнктури.

У третьому розділі "Пропозиції щодо удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" дисертанткою запропонована інтегративна модель активного впливу на формування ринкової позиції сільськогосподарських підприємств засобами процесно-орієнтованого менеджменту. Вона передбачає імплементацію до процесу управління стандартами заощадливого виробництва процедур калькулювання собівартості продукції з розподіленням витрат за видами діяльності. Наслідком цього стане підпорядкування інструментів активного управлінського впливу на обсяги залучених ресурсів, процеси виробництва, аналітичне вимірювання рівня ефективності використання факторів діяльності кінцевій меті нарощування ринкової вартості сільськогосподарського підприємства та можливостям її цілеспрямованого моделювання з дотриманням принципів забезпечення граничної продуктивності та максимізації функціональної корисності ресурсів.

Також дисертантка пропонує замінити підсумковий фіксуєчий контроль виробничої собівартості готової продукції підприємств з вирощування продукції тваринництва методами попереджувального управління її повною цільовою собівартістю, з точки зору реалізації цілей контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств. На думку автора, це дозволить залучити механізм управління процесами формуванням прибутку від основної діяльності на основі регулювання постійних та змінних витрат виробництва в межах реалізації концепції взаємозв'язку між витратами, обсягами реалізації та прибутку. Це забезпечить можливість визначати необхідні протягом короткострокового періоду, а також у довготривалій перспективі, обсяги реалізації, планувати суми валового і чистого операційного та маржинального прибутку, встановлювати "запас міцності", передбачати наслідки оптимізації співвідношення постійних та змінних операційних витрат.

Авторкою не безпідставно пропонується залучення до арсеналу засобів контролінгу в управлінні фінансами інструментарію управлінського обліку потоків грошових коштів операційної діяльності сільськогосподарських підприємств. А в якості прикладу придатних для ефективного забезпечення зазначених функцій систем управлінського обліку наводяться технології калькулювання витрат "target costing" та "kaizen costing".

Розробку системи пов'язаних бюджетів, до основи складання яких покладається процес формування сукупного маржинального доходу сільськогосподарських підприємств пропонується проводити за методом операційно орієнтованого управління витратами, що дозволить запровадити на них контролінг грошових потоків як ключового елемента механізму

формування, реалізації та коригування управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту. Реалізація регуляторних функцій контролінгу в управлінні фінансами дозволяє сільськогосподарським підприємствам послідовно та успішно пройти усі стадії циклу реального інвестування.

Запропонована послідовність запровадження процедур калькулювання собівартості тваринницької продукції сільськогосподарських підприємств з розподіленням витрат за видами діяльності, що реалізується у три основних етапи: по-перше, засобами розроблення повного переліку та структури операцій по створенню кінцевої продукції з метою перенесення на них вартості залучення виробничих ресурсів; по-друге, методами визначення драйверів як ключових параметрів, у пропорції до яких вартість ресурсу розподіляється між операціями зі створення кінцевої продукції підприємства; по-третє, поглинання вартості використаних ресурсів об'єктами витрат у пропорції до драйверів виконуваних операцій. У результаті чого встановлюються витрати на здійснення всього переліку бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств, як наслідок - найбільш прибуткова для нього продукція, а також найбільш ефективний канал її реалізації.

Наприкінці тексту дисертації подано загальні висновки, які відображають найбільш вагомі наукові та практичні результати.

Список використаних джерел складено відповідно до чинних стандартів. Дисертаційне дослідження за своїм змістом відповідає спеціальності 073 Менеджмент, є логічним, завершеним науковим доробком. За структурою, обсягом, оформленням та змістовним наповненням робота повністю відповідає вимогам, встановленим МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

i

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Викладені у дисертації положення мають теоретичне і практичне значення та розвивають і поглиблюють теоретико-методичні положення та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів менеджменту сільськогосподарських підприємств при впровадженні контролінгу грошових потоків в управлінні фінансами.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованих методичних положень та практичних рекомендацій для вдосконалення теоретико-методичних засад удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств, розробки рекомендацій щодо його комплексного запровадження, практичного використання та інноваційного оновлення як управлінського проекту.

Практична цінність отриманих результатів підтверджується довідками про їх використання в практиці суб'єктів управлінської та господарської діяльності, а саме: у діяльності Інституту сільського господарства Степу НААН України -- задля розроблення рекомендованих для освоєння регіональними агропромисловими формуваннями наукових проектів системи розведення

свиней, створення електронних інформаційних баз селекційних даних племінних тварин, даних обліку в племінних господарствах Кіровоградської області (довідка № 127/к-135 від 05.11.2020 р.); фахівцями департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації - у ході наукового обґрунтування пропозицій щодо підвищення економічної ефективності виробництва тваринницької продукції в умовах ресурс ошадливих технологій, поглиблення спеціалізації, концентрації та вдосконалення територіального розміщення, оптимізації розмірів виробництва продукції рослинництва та тваринництва у області (довідка № 109 від 27.11.2020 р.); у діяльності організацій та установ Департаменту статистики Кіровоградської обласної державної адміністрації - для оцінювання ефективності фінансового менеджменту підприємств з вирощування продукції тваринництва (довідка №01-19-701/1 від 19 грудня 2020 р.); у діяльності СВК ім. Фрунзе Олександрійського району Кіровоградської області - під час імплементації операційно орієнтованого управління бюджетами діяльності центрів відповідальності за виконання бізнес-процесів (довідка № 29 від 25.12.2020 р.). Результати досліджень, що містяться в дисертації, також використано в навчальному процесі Центральноукраїнського національного технічного університету (довідка № 41-19/2914 від 29.12.2020 р.).

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені авторкою у 14 наукових працях, серед яких: 1 стаття в науковому фаховому виданні, що входить до наукометричної бази даних Scopus, 5 статей - у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому виданні, 7 публікацій - в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій - 4,76 друк. арк. (із них авторці належить 3,6 друк. арк.).

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження Петрової М.Г. протягом 2017-2020 рр. пройшли апробацію на 7 міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові публікації Петрової М.Г. достатньо повно розкривають зміст її дисертаційного дослідження, його наукову новизну та результати, що виносяться на захист, а їх обсяг та кількість відповідають встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

Оцінка ідентичності викладення матеріалу дисертації та автореферату

З огляду на результати детального вивчення змісту наукових публікацій Петрової М.Г., дисертації та анотації, зроблено висновок: дисертаційна робота на тему: "Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" та автореферат відповідають усім кваліфікаційним вимогам до наукових робіт задекларованого напряму економічних досліджень. Викладений у логічній послідовності та науково

обґрунтований матеріал дисертаційної роботи повністю відображає результати досліджень. Представлене дослідження має концептуальний і прикладний аспекти, що характерно для такого рівня наукової роботи.

В анотації з достатньою повнотою і в логічній послідовності відображено зміст дисертації, розкрито основні результати, одержані в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

Критичний аналіз сформульованих у дисертаційній роботі тверджень, висновків і рекомендацій свідчить, що в роботі мають місце окремі положення, щодо яких є зауваження, або які є дискусійними та потребують уточнення.

1. Автором не розкрито, у чому конкретно проявляються у запропонованій схемі запровадження системи контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств принципи та використаний інструментарій діючих концепцій контролінгу - орієнтованої на систему управління, вартісноорієнтованої, орієнтованої на процес прийняття управлінських рішень, на оптимізацію інтересів стейкхолдерів, управління ризиками (рис. 1.1, стор. 26).

2. Недостатньо чітко представлена принципова різниця у змісті та послідовності запровадження етапів фінансового контролінгу як елементу фінансового менеджменту (рис. 1.4, стор. 57) та контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарського підприємства (рис. 1.5, стор. 58).

3. Робота набула б більшої практичної значимості, якби були представлені заходи у сфері дорадницької діяльності місцевих органів виконавчої влади, які повинні бути застосовані з метою поширення досвіду практичного запровадження контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств.

4. Враховуючи, наявність сезонних коливань попиту та пропозиції продукції тваринництва, додаткового обґрунтування потребує контролінговий механізм регулювання грошових потоків виробничого підприємства аграрного сектору економіки (рис. 3.24, стор. 214).

Водночас, наявність вищезазначених зауважень не змінюють принципів положень дисертаційної роботи, яка має високий науковий рівень та містить вагомий науковий результати.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Петрової Марії Геннадіївни "Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" є самостійною, завершеною науковою працею, що відповідає обраній темі та визначеній меті. Отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати в комплексі спрямовані на вирішення важливої наукової проблеми -

вдосконаленні процесів менеджменту сільськогосподарських підприємств при впровадженні контролінгу грошових потоків в управлінні фінансами.

Дослідження виконано авторкою самостійно на достатньо високому теоретико-методологічному рівні. Основні положення та отримані наукові результати висвітлено у публікаціях авторки. Анотація дисертації ідентично відображає структуру і зміст роботи, основні положення, отримані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Дисертація має наукове та практичне значення, належним чином структурована, порядок викладення матеріалу відображає послідовність проведеного авторкою дослідження.

Висловлені зауваження не знижують теоретичну і прикладну значимість отриманих наукових результатів виконаного дослідження.

Таким чином, за новизною та актуальністю, науковою значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладання у науковій періодиці, станом оформлення дисертаційне дослідження відповідає вимогам, що висуваються до дисертації доктора філософії, вимогам пп. 9, 10, 11 "Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії", затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 "Про присудження ступеня доктора філософії" щодо здобуття ступеня доктора філософії. На підставі вище викладеного дослідження Петрової Марії Геннадіївни та тему "Удосконалення контролінгу в управлінні фінансами сільськогосподарських підприємств" є завершеною кваліфікаційною науковою працею, положення якої розв'язують важливі наукові проблеми у галузі управління та адміністрування, а її авторка Петрова Марія Геннадіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціоекономіки та
управління персоналом,
головний науковий співробітник
НДІ економічного розвитку ДВНЗ
"Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана"
Міністерства освіти і науки України.

 Галина КУЗЬМЕНКО

